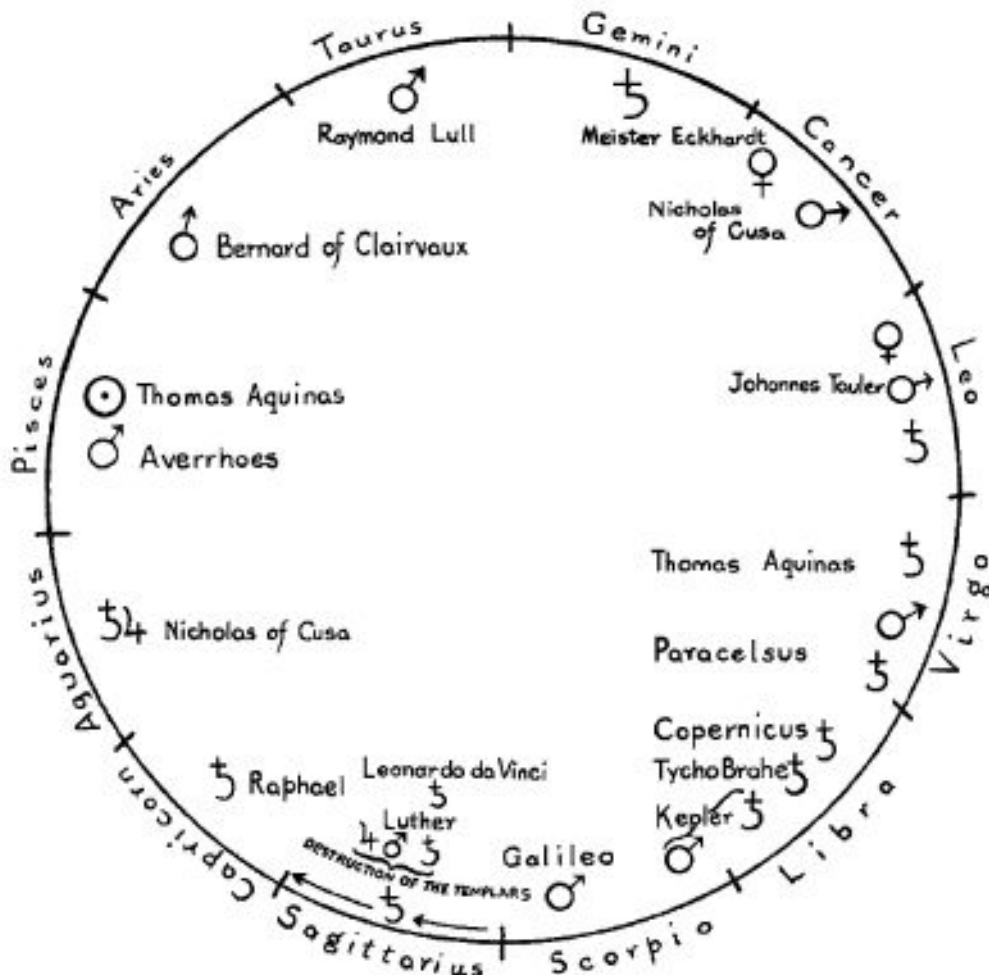

DE ZODIAC (vervolg)

In het artikel van vorige maand probeerden we te laten zien hoe een moment van diepe betekenis in de spirituele evolutie van de mensheid - de draai van de 13e en 14e eeuw - werd ingeschreven in het geschrift van de sterren. In een groot kosmisch kruis is dit tijdperk vastgelegd in de sterrenhemel. Aan de ene kant was er de laatste terugtrekking in de donkere verborgen achtergrond van de externe geschiedenis van de oude wijsheid, getoond in het tragische drama van de vernietiging van de Tempeliers en vastgelegd in het sterrenbeeld Boogschutter, en aan de andere kant was er de bloem van het middeleeuwse Scholasticisme, gerelateerd aan de sterrenbeelden Maagd en Vissen. Tot slot was er de opkomst van het mysticisme in de figuur van Meister Eckhardt, wiens lot is ingeschreven in de Tweelingen.

Dit kosmische kruis - Boogschutter en Tweelingen, Maagd en Vissen - vertegenwoordigt in zijn wereldhistorisch aspect een beslissend moment in de spirituele ontwikkeling van de mensheid in zijn geheel. Bewustzijnskrachten uit oude tijden sterven uit, en een nieuw begin verschijnt aan de horizon. Het is inderdaad veelzeggend hoe de evolutie van de westerse wereld vanaf dit moment tot aan de dag van vandaag in het licht van de kosmische gebeurtenissen verschijnt. Met een opmerkelijke continuïteit is deze evolutie van de mensheid vanaf de middeleeuwen in de kosmos vertegenwoordigd.

Laten we dan deze keer uitgaan van de Ram. We zullen zien hoe de leidende figuren in de spirituele ontwikkeling in relatie kwamen met de dierenriem door hun stervenshoroscopen. Om te beginnen, is er St. Bernard van Clairvaux, die 20 Augustus, 1153 stierf. Mars was in het sterrenbeeld Ram. Wat betekent deze plaats van Mars? De vroegere doorgangen van Saturnus, uitgelegd in een vorige aflevering, zullen ons in staat stellen om een antwoord te vinden. Het is de stichting en de groei van het klooster van Clairvaux waarin de heilige

Bernardus een beslissende rol heeft gespeeld en die hier door de planeet Mars is vastgelegd. In Ram staat een gebeurtenis geschreven die voortkomt uit een belangrijke impuls; geboren uit de vurige mystieke ervaring van een man die ook de bezieler was van de tweede Kruistocht. In deze gebeurtenissen begint de weg die de middeleeuwse mensheid is ingeslagen, van de laatste relikwieën van het oude mysteriedom tot het type mystieke ervaring dat zich in Meister Eckhardt ten volle manifesteert.

Deze nieuwe insnijding in het spirituele streven van de mensheid benaderde de mensen van de Middeleeuwen keer op keer en vanuit vele aspecten. Als we nu overgaan in de sfeer van de Stier, vinden we Raymond Lulli, bij wiens dood-29 juni 1315 Mars in deze constellatie stond. Hij was de bekende grondlegger van de "Lulliaanse kunst", zoals het soms werd genoemd, waarbij hij probeerde te bereiken door een subtiële combinatie van reeds bekende filosofische concepten, nieuwe soorten vragen en nieuwe antwoorden. Zijn manier van denken beïnvloedde vele anderen, zelfs in veel latere tijden - Giordano Bruno bijvoorbeeld. Raymond Lulli werd geboren op het eiland Mallorca. In zijn jeugd leefde hij een leven dat volledig was overgeleverd aan de indrukken van de zintuigen. Toen had hij plotseling een visionaire ervaring waardoor hij de richting van zijn leven veranderde. Hij wijdde zich toen uitsluitend en van harte aan de spirituele studie en aan de grote religieuze vraagstukken van zijn tijd. Dit was de beslissende gebeurtenis in zijn leven die door Mars in de Stier werd gegraveerd. In Ram zagen we een menselijke gebeurtenis die voortkomt uit een diepe innerlijke impuls, een alles absorberende missie. In de Stier hebben we het beeld van een bekering, een transformatie door een diepe ervaring in de geest. Een krachtige insnijding geeft een heel nieuwe wending aan een bestaande tendens van het leven. Deze kwaliteit van de Stier zal ook in andere stervenshoroscopen te vinden zijn.

Nu sporen we de menselijke geschiedenis in zijn kosmische aspect verder op in de sfeer van de Tweelingen, waar een diepe kloof ontstaat tussen de innerlijke en de uiterlijke wereld. Dit soort zielservaringen hadden we al in Meister Eckhardt aangetroffen. De mysticus met zijn diepe innerlijke oriëntatie van het leven komt in conflict met de kerk. De Tweelingen, de tweelingbroers die in elke menselijke ziel met elkaar worstelen, wordt hier geopenbaard; getypeerd in het streven (de strijd?) van het individu om in zichzelf tussen het innerlijke licht en het machtige instituut van de kerk met het verlangen om zich aan de vroegere traditie te houden.

Toch heeft de evolutie zich zo ontwikkeld dat de oude vermogens van de kennis geleidelijk zijn gestorven in de karakteristieke mystieke ervaring van de Middeleeuwen. Scholastiek in haar beste exponenten hield nog steeds het evenwicht in stand door een diepe denkdiscipline. In het denken zocht het bewuste innerlijk leven van een mens de verbinding met de hogere wereld van de goddelijke openbaring. Deze faculteit werd langzaam maar zeker gedoofd.

Het is veelzeggend dat we dit zien gebeuren bij een man als Nicolaas van Cusa, die op 11 augustus 1464 stierf. Geboren rond de eeuwwisseling van de 14e naar de 15e eeuw, groeit hij op in de scholastische denkdiscipline; maar zijn innerlijke ervaring leidt hem op een andere weg. Tijdens een reis over zee kwam er een mystieke ervaring tot hem, alsof hij in de eeuwige oceaan van de geest baadde, maar dan op zo'n manier dat de ervaring niet meer tot het rijk van de gedachte doordrong. Een "wetende onwetendheid" is zijn eigen naam voor deze ervaring van het goddelijke; daarom beschrijft hij het in zijn boek *De docta ignorantia* ["geleerde onwetendheid"]. Nu is er bij deze dood een conjunctie van Saturnus en Jupiter in het sterrenbeeld Waterman. Hierin zien we zijn verbinding met de scholastiek. Maar aan de andere kant liggen Mars en Venus in de regio van de Kreeft en de Leeuw. Dit is het kosmische beeld van zijn eigen meer naar binnen gerichte weg in de sfeer van "docta ignorantia". Tussen de twee constellaties is zijn ervaring op de zeeweg vastgelegd in Ram.

Zo zien we in de constellatie van de Kreeft een tendens in de menselijke geestelijke ontwikkeling om zich terug te trekken in het innerlijke leven van de ziel. Dit komt nog sterker tot uiting in de horoscopen bij de Leeuw. Daarom vinden we in de stervenshoroscopen van een groot aantal mystici uit de latere Middeleeuwen en het begin van de moderne tijd de planeten die het rijk van de Leeuw binnenkomen. Iemand die opvalt onder hen is Johannes Tauler, een discipel van Meister Eckhardt. Bij zijn dood op 16 juni 1361 waren Saturnus, Mars en Venus in Leeuw. Een unieke ervaring van Tauler's leven werd in deze constellatie vastgelegd. We verwijzen naar zijn zogenaamde bekering door de *Vriend van God* uit het Oberland, een man wiens invloed zich in die tijd tot ver in de buurt van Bazel uitstreekte. De *Vriend van God* is inderdaad een mysterieuze figuur in de geschiedenis van die tijd. Er is geen echt historisch bewijs van wie hij was of waar hij vandaan kwam, alleen de verhalen in de kring van degenen onder wie hij zich bewoog verwijzen naar hem als een wonderbaarlijk wezen dat een diepe en verrijkende geestelijke invloed had. Zo ook het verhaal van Tauler's "bekering". In zijn ontmoeting met de *Vriend*

van God onderging hij diepe innerlijke ervaringen en zijn eigen invloed en welbespraaktheid als prediker werd wonderbaarlijk versterkt.

Terwijl op deze manier de constellatie van de Leeuw verbonden is met de zoektocht naar spirituele waarheid in diepe uitsparingen van de menselijke ziel, behoort de Maagd tot de innerlijke rust, het stille evenwicht van de ziel in het spirituele wezen van de natuur en van het menselijk leven. Dit werd in het vorige artikel al in verband met de scholastiek opgemerkt. Onbekend voor de buitenwereld, in innerlijke stilte en sereniteit van de ziel, krijgen ervaringen vorm in de sfeer van de Maagd, die zich voorbereiden op essentiële veranderingen in de ontwikkeling van het bewustzijn. Zo zien we in de constellatie van de Maagd iemand die deze eigenschap zeer sterk vertegenwoordigt, de beroemde alchemist en arts Paracelsus, die op 23 september 1541 stierf. Bij zijn dood stond Jupiter in de Leeuw terwijl Mars en Saturnus, samen met de zon en de twee onderste planeten Mercurius en Venus, in de Maagd stonden. Saturnus stond eerder op de grens tussen Maagd en Weegschaal. Dit alles behoort tot de eigenaardige plaats van deze grote individualiteit in het spirituele leven van zijn tijd. Want aan de ene kant leefde Paracelsus als alchemist binnen die spirituele stroom die via een meer innerlijke mystieke weg wilde doordringen tot een greep op het goddelijke en het spirituele, maar aan de andere kant was hij al iemand die zich bewust tot de buitenwereld wendde, op zoek naar de wortels van het wezen van de natuur. Wij zien dit in de manier waarop hij een nieuwe opvatting van de menselijke natuur voortbrengt en in zekere zin ook een nieuwe wetenschap van de geneeskunde. Paracelsus is een zeer levende vertegenwoordiger van de overgang van de middeleeuwse mensheid, voor wie de ervaring van de geestelijke wereld vervaagde in de vorm van mystiek, naar de nieuwe tendens van de ziel die de moderne wetenschap heeft doen ontstaan. Waarlijk, in deze wetenschappelijke stroom was het bewustzijn van de realiteit van de geestelijke wereld aanwezig en was in gevaar om volledig te worden verstrikt. Deze ontwikkeling was echter ook voorbestemd en onvermijdelijk; een noodzakelijke fase in onze evolutie, want het leidde ons op de weg naar spirituele vrijheid.

Deze wending in de evolutie van de mensheid komt krachtig tot uitdrukking in de constellatie van de Weegschaal. Hier vinden we Saturnus in de Weegschaal in de stervenshoroscopen van drie grote mensenaugurators uit de wetenschappelijke tijd: Copernicus, de grondlegger van de nieuwe astronomie (overleden 24 mei 1543); Tycho Brahe, de beroemde Deense astronoom (overleden 24 oktober 1601); en Johannes Kepler, de grote Duitse astronoom en wiskundige (overleden 15 november 1630). In de verhouding van deze drie tot elkaar is de overgang van de mensheid naar de nieuwe kijk op de natuur het meest indrukwekkend weergegeven. Copernicus legde, puur door uiterlijke waarneming en wiskundig experiment, de basis voor een nieuw wereldsysteem. Tycho Brahe nam een heel andere lijn aan. Als astronoom wijdde hij zich ook van harte aan de uiterlijke waarneming van de sterrenhemel, maar in het diepst van zijn ziel levend naast elkaar, de herinnering aan een vroeger leven op aarde toen hij nog veel intiemer was verenigd met de wijsheid van de oude mysteries. Vandaar dat hij in opstand kwam tegen het centrale idee van het Copernicaanse systeem dat de zon in het centrum van ons zonnestelsel moest plaatsen. Hij ontwikkelde een eigen systeem, waarin hij opnieuw probeerde de aarde een centrale positie te geven. Toen kwam Kepler met hem werken als zijn assistent. Toen Tycho zijn einde voelde naderen, smeekte hij Kepler om zijn toekomstige werk niet te baseren op de Copernicaanse maar op zijn eigen, het Tychoonse systeem. Kepler deed dat echter niet; hij baseerde zijn latere onderzoeken op het Copernicaanse idee.

Zo zien we dat met het sterrenbeeld Weegschaal een van de grootste en meest beslissende keerpunten in de spirituele evolutie is verbonden. Het wereldbeeld van de Ouden, het Ptolemeïsche systeem bijvoorbeeld, wordt verdrongen door het moderne standpunt van wetenschappelijk onderzoek en experiment. De mens wijdt zich nu aan het onderzoek van de uiterlijke zichtbare natuur.

Nu komen we in de sfeer van de Schorpioen. Daar zien we Mars, zowel in de stervens-astrogram van Kepler als in die van Galileo (8 januari 1642). In Kepler's Mars staat dat hij zich na de dood van Tycho Brahe tot het Copernicaanse systeem wendt; in Galileo's is er de periode van zijn leven waarin hij belangrijke onderzoeken deed in Padua. Bovendien is het in het latere leven van Galileo de tijd dat hij een moedig standpunt innam namens het Copernicaanse systeem voor de inquisitie. Bij de Schorpioen hoort dus een diepgaande transformatie in het wereldbeeld van de mensheid. Kepler, Galileo en vele anderen confronteren de oude ideeën met de fundamenteën van een geheel nieuwe onderzoeksmethode. Schorpioen heeft te maken met de vernietiging van oude tradities, maar tegelijkertijd met transformatie en vooruitgang.

De cyclus van de evolutie leidt ons nu verder in de sfeer van de Boogschutter. Deze sfeer, zoals we al zagen in de vernietiging van de Orde van Tempeliers, is verbonden met de opkomst en ondergang van spirituele

stromingen in de evolutie. Er is een worsteling voor spirituele continuïteit in de menselijke vooruitgang. De stervens-astrogram van Maarten Luther bijvoorbeeld (18 februari 1546) is met deze constellatie op zeer beslissende wijze doordrongen. Saturnus en Mars staan in de Boogschutter, terwijl Jupiter van de Boogschutter op de Steenbok overgaat. Saturnus in de Boogschutter staat voor de tijd waarin Luther zijn stellingen aan de burchtkerk van Wittenberg vastspijkerde en voet aan de grond zette op de weg die leidde tot de afscheiding van de Romaanse kerk. Ook in de stervens-astrogram van Leonardo da Vinci (2 mei 1519) staat Saturnus in de Boogschutter. Dit is een beeld van de strijd van de grote meester om nieuwe spirituele standpunten te bereiken in alle domeinen van kunst en wetenschap. Het is waar dat zijn krachten, in tegenstelling tot de oude, nog niet sterk genoeg zijn, en de meeste van zijn pogingen mislukken na elk onmiddellijk succes. Toch komt zowel in Leonardo als in Luther het oprechte streven van de mensheid naar vooruitgang, naar het bereiken van nieuwe levensvormen, zeer sterk tot uitdrukking. Dit is de stemming van de Boogschutter.

De volgende constellatie, die van Steenbok, is gevuld met menselijke lotsbestemmingen waarbij het de essentie is om een bepaalde taak of missie snel af te ronden. Er kunnen vele voorbeelden worden gegeven. Degene die dit op een prachtige manier tot uitdrukking bracht was de grote schilder Rafaël. Bij zijn dood, op Goede Vrijdag 1520, was Saturnus in Steenbok. Deze positie van Saturnus behoort tot de gebeurtenissen uit Rafaëls vroege jeugd toen zijn moeder stierf en hij als leerling in het atelier van zijn vader werd ontvangen. Het was een belangrijk moment in het lot toen dit tedere en delicate wezen zo uit de moederlijke bescherming werd gehaald en in een stroom werd geplaatst die hem zo snel naar de grootste hoogten van de schepping zou voeren. In de 30 jaar die volgden, bracht hij met een ongelooflijk gemak en lichtheid van aanraking de diepste geestelijke waarheden via het medium van zijn kunst in de mensheid. Dit dragen van een geestelijke impuls aan een succesvolle zaak, bijna zonder weerstand, is de ware stemming van de Steenbok.

Door de constellatie van Waterman zijn de kosmische geestelijke stromen van de evolutie voelbaar in de stromingen van de menselijke geschiedenis op aarde. Als vertegenwoordiger van dit type kunnen we nog eens Kardinaal Nicolaas van Cusa noemen, in wiens stervens-astrogram Saturnus en Jupiter in conjunctie in de Waterman stonden. Dit was vooral verbonden met de studie van het Concilie van Bazel in de jaren 1430. Nicholas van Cusa had veel te maken met dit concilie. De mannen die daar bijeen waren, probeerden zich echt te verzoenen met een gebeurtenis die op geestelijk gebied al een voldongen feit was. Er was de groeiende opstand van de mensheid tegen het oude hiërarchische principe van de Roomse Kerk. De neiging en het doel van het nieuwe tijdperk dat toen aanbrak, was om de hele mensheid in een verenigde geest te omhelzen, ondanks hun enorme verschillen. Nicholas zelf had geestelijke ervaringen waaruit hij leerde dat de meest uiteenlopende, zelfs de niet-christelijke godsdiensten, met elkaar tot een vreedzame verstandhouding konden worden gebracht. Dat zo'n gevoel in een menselijke ziel kon ontstaan, terwijl tegelijkertijd in de reformatie krachtige bewegingen ontstonden die in strijd waren met het rooms-katholieke autoritaire principe. Dit alles is te wijten aan het feit dat in de geestelijke wereld de transformatie naar een nieuw tijdperk al had plaatsgevonden. De mensen op aarde - de mensen van het Concilie van Bazel bijvoorbeeld - hebben dit feit, dat in de diepe plaatsen van hun ziel tot uiting komt, ervaren en hebben er moeite mee om het onder de knie te krijgen en te begrijpen. Deze menselijke ervaring werd gegraveerd in de Waterman door middel van zulke stervenshoroscopen als die van Nicolaas van Cusa.

We worden van daaruit verder geleid naar het constellatie van de Vissen, waar de grote gevechten om de buitenwereld en de vormen van leven in de mensheid worden afgebeeld, zoals we hebben uitgelegd bij de omgang met de scholastiek. Dergelijke veldslagen kunnen zich over vele eeuwen uitstrekken, maar toch hebben ze hun zwaartepunten in enkele individuen, door wiens horoscopen ze dan in deze constellatie worden vastgelegd.

Zo kunnen we de continue doorgang van de westerse mensheid door de hele dierenriem herkennen. Over de 12e en 13e eeuw is er een soort knoop, een knooppunt in de evolutie. Aan de ene kant stierven de laatste overblijfselen van oude kennisfaculteiten, nog steeds in een meer directe verbinding met de echte spirituele wereld, maar de scholastiek door middel van heldhaftige inspanningen in het leven van het denken was nog steeds in staat om een lichte verbindende schakel te behouden. Toch ging ook dit uiteindelijk verloren in de middeleeuwse mystiek, die met haar diepe verlangen naar een ervaring van het goddelijke, niet meer in staat was om deze ervaring in het volle bewustzijn te brengen. De mensheid richtte zich dan ook meer en meer op het observeren en experimenteren van de uiterlijke natuur. Dit was op zijn beurt het begin van een evolutie die ver in de toekomst reikte, een evolutie die enerzijds de bevrijding van oude regels en tradities nastreefde, terwijl

anderzijds de mensen in het diepst van hun ziel streefden naar een nieuwe, in vrijheid geboren kennis van de spirituele relaties van de aarde en de kosmos. Toegegeven, in onze tijd wordt deze diepere eigenschap in de moderne evolutie vaak verkeerd begrepen of zelfs helemaal ontkend; niettemin streeft een nieuw soort mens door de donkere nacht van de heersende leegte van de geest naar het licht. De contouren van deze mens van de toekomst zijn in de kosmos geschreven op de manier zoals we nu kort hebben geprobeerd aan te geven.

We moeten niet alleen kijken naar afzonderlijke delen, toevallige perspectieven van de uiterlijke geschiedenis met hun eenzijdigheid en onvolkomenheden, we moeten proberen het geheel te zien. Dit geheel wordt weergegeven in het kosmische beeld, en hier is het wonderbaarlijk om te zien hoe de meest tegengestelde tendensen toch harmonieus de kosmos binnengaan, in de kosmische plaatsen waartoe ze behoren door hun verschillende deugden en inspiraties. Ze vinden dus wel hun plaats in dit streven naar de volmaakte mens; een streven dat door de mensheid in het universum is ingeschreven door middel van stervenshoroscopen, die de individuele mens overstijgen en ons steeds weer oproepen om uit onze eenzijdigheid op te staan in het geheel.

Dit twaalfvoudige kosmische spirituele wezen kan worden ervaren in de dierenriem, zelfs als in de twaalfvoudige dierenriem een echt archetypisch beeld van de menselijke vorm bestaat. We vertrekken van de Ram, die een richtinggevende en leidende sfeer voorstelt die vergelijkbaar is met het hoofd van het aardse lichaam; dan straalt het door het levende spirituele lichaam, door een diepe innerlijkheid en weer naar buiten in een sfeer van beweging en activiteit die vergelijkbaar is met de ledematen in het aardse lichaam. Zo zijn de verschillende sterrenbeelden van de dierenriem verbonden met de spirituele strevingen van de mens:

Ram:	Spirituele impulsen worden in de evolutie gegoten.
Stier:	Impulsen proberen te incarneren in de aardse werkelijkheid; ze stuiten op weerstand en zijn toch in staat om transformaties teweeg te brengen.
Tweelingen:	De lichte en donkere tweelingbroer; de geestelijke impuls worstelt met de twee afwijkingen in de menselijke ziel: lichtzinnigheid en aardse gebondenheid.
Kreeft:	Het naar binnen keren in de innerlijke stilte.
Leeuw:	Het zoeken naar de hoofdbron van de geest in de diepte van de innerlijke mens.
Maagd:	De poort naar de innerlijke wezen van alle wezens.
Weegschaal:	Vanuit het innerlijke leven, het zich opnieuw naar buiten keren; hierin ligt het probleem van het evenwicht - de beslissende momenten van de geest.
Schorpioen:	Oude verbindingen worden vernietigd en nieuwe moeten worden gecreëerd door een duidelijk doel en goede wil.
Boogschutter:	De afwisseling van grote spirituele stromingen in de menselijke geschiedenis.
Steenbok:	Het dragen van voorbestemde taken naar een succesvolle aangelegenheid in de aardse sfeer.
Waterman:	De stromen van het spirituele leven op aarde, als beelden van kosmische stromen.
Vissen:	Het worstelen van de spirituele stromen in de mensheid voor de toekomst van de wereld.

Zoals in het verdere verloop zal worden onthuld, is deze macrokosmische geestelijke mens in elk detail een realiteit.